

Dobre praktyki działań z zakresu lokalnej ochrony bioróżnorodności i małej retencji służące adaptacji do zmian klimatu

Legnica 2018

Projekt pn. „Współdziałanie środowisk na rzecz adaptacyjności do zmian klimatycznych poprzez małą retencję i ochronę bioróżnorodności” współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

 Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt „**Współdziałanie środowisk na rzecz adaptacyjności do zmian klimatycznych poprzez małą retencję oraz ochronę bioróżnorodności**” realizowany w okresie od lipca 2017 r do czerwca 2019 przez Fundację Ekologiczną „Zielona Akcja”, finansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Celem głównym projektu jest podniesienie wiedzy i integracja środowisk mających największy wpływ na działania w zakresie adaptacji do zmian klimatycznych poprzez wykorzystanie małej retencji do odnowy zasobów wodnych i przywracania równowagi środowiska przyrodniczego. Projekt będzie realizowany na terenie województw opolskiego, dolnośląskiego, lubuskiego i wielkopolskiego. Skierowany jest do podmiotów szczebla wojewódzkiego odpowiedzialnych za gospodarowanie wodą oraz ochronę bioróżnorodności oraz decydentów samorządowych, organizacji i społeczności lokalnych. Ma umożliwić współpracę, przekazywanie dobrych praktyk i mobilizować środowiska do działań adaptacyjnych zarówno na szczeblu regionalnym jak i lokalnym.

Zaplanowane działania wykorzystują doświadczenia wypracowane w trakcie realizacji projektów pn. „Mała retencja, duża sprawa” „Zadrzewienia śródpolne dla ochrony bioróżnorodności i klimatu” oraz „Wzmocnienie udziału społeczności lokalnych w decyzjach dotyczących adaptacji do zmian klimatu”.

Zapraszamy na stronę: **www.malaretencja.pl**

Znajd nas na Facebooku pod hasłem:
„Mała retencja - duża sprawa”

Dobre praktyki działań z zakresu lokalnej ochrony bioróżnorodności i małej retencji służące adaptacji do zmian klimatu

Środowisko przyrodnicze ma duży, naturalny potencjał łagodzenia zmian klimatu, szczególnie zjawisk związanych z suszą, podtopieniami, powodzią. Tam, gdzie występują naturalne lub półnaturalne siedliska tj. mało zmienione doliny rzeczne, tereny zalewowe, podmokłe łąki, jeziora, oczka wodne, lasy i zadrzewienia, tam skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych są dużo mniejsze. Tam, gdzie środowisko jest mocno przekształcone przez człowieka nasilenie zjawisk ekstremalnych jest dużo większe, a w przypadku suszy, czy powodzi straty materialne są zdecydowanie wyższe.

Warto dbać o naturalne tereny tworzące potencjał retencyjny i stanowiące przeciwwagę dla skutków zmian klimatu, ponieważ lokalnie stanowią one naturalny bufor w najbliższym otoczeniu.

Konkretne działania, nawet gdy są to małe prace wykonane przez społeczności lokalne, w dłuższej perspektywie mogą okazać się znaczące dla przyrody i dla adaptacji ludności do zmian klimatu.

Sadzenie roślin przyjaznych owadom w jednej z dolnośląskich miejscowości (fot. J. Józefczuk).

Działania organizowane przez niewielkie społeczności i indywidualne osoby, mające znaczenie dla małej retencji oraz środowiska przyrodniczego w łagodzeniu zmian klimatu:

- ▶ odtwarzanie zadrzewień na terenach użytkowanych rolniczo i obszarach zurbanizowanych,
- ▶ tworzenie korytarzy ekologicznych wzdłuż dróg i cieków wodnych, umożliwiających przemieszczanie się roślinom i zwierzętom,
- ▶ prowadzenie zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję, przeciwdziałających erozji,
- ▶ utrzymywanie i odtwarzanie terenów podmokłych (zabagnień, stawów, oczek wodnych, podmokłych łąk),
- ▶ w miejscowościach, należy zatrzymywać deszczówkę poprzez tworzenie **zielonej infrastruktury**, tzw. obszarów przyrodniczych, które mogą zwiększać poziom retencji i zapobiegać lokalnym podtopieniom i suszy,
- ▶ w miejscowościach, obszary przyrodnicze powinny być uzupełnione przez **niebieską infrastrukturę**, czyli ekosystemy wodne, tj. zrewitalizowane rzeki wraz z terenami zalewowymi, stawy, sztuczne zbiorniki oraz tereny podmokłe, oczka wodne, zbiorniki retencyjne na wody opadowe.

Połączenie systemów zielonej i niebieskiej infrastruktury tworzy **kompleksowy system retencji** działający jak gąbka, który wykorzystuje i oczyszcza wody opadowe, zapewnia odciążenie kanalizacji deszczowej w miejscowościach zapobiegając podtopieniom, poprawia mikroklimat, ogranicza bezpowrotny odpływ wód do rzek.

Gospodarstwo rolne Mariana Raka

Położenie: województwo dolnośląskie, powiat wrocławski, gmina Kąty Wrocławskie, powierzchnia: 62,36 ha

Gospodarstwo położone jest w Parku Krajobrazowym Dolina Bystrzycy. W gospodarstwie prowadzona jest produkcja roślinna, w tym uprawy rolnicze, sadownicze i szkółkarskie, a od 2009 roku również produkcja zwierzęca – chów bydła opasowego rasy Lemousine.

Duża świadomość ekologiczna Pana Mariana pozwoliły, w niegdyś intensywnie prowadzonym gospodarstwie, na stworzenie enklaw przyrodniczych, które stanowią rekompensatę dla przyrody. Bardzo rozsądnie i stopniowo Pan Marian zaczął oddawać przyrodzie te fragmenty swojej ziemi, które nie stanowiły cennych ziem, jak okrajki pól, na których trudno operować maszynami, pasy przylegające do rowów, długo utrzymujące się tereny podmokłe trudne w uprawie i przynoszące niewielkie plony.

Ostoje przyrody – elementy krajobrazu nieużytkowane rolniczo to:

- ▶ 7 oczek wodnych z czego 5 zostało założonych przez rolnika,
- ▶ prawie 1500 m roślinnych stref buforowych o szerokości 5 m,
- ▶ ponad 1000 m roślinnych stref buforowych o szerokości 2 m,
- ▶ ponad 1900 m miedz o szerokości 5 m,
- ▶ około 2500 m żywopłotów,
- ▶ szpalery drzew wzdłuż dróg i cieków wodnych o długości około 2 km (lipy, wierzby, dęby, graby, buki, róże i głogi).

Środki finansowe: dopłaty rolne.

Wizyta studyjna w gospodarstwie Pana Mariana Raka (fot. K. Konieczny).

Przeplatka maturna - chroniony motyl spotykany w dolinie Bystrzycy (fot. J. Józefczuk)

Nowoczesne rolnictwo może być przyjazne dla przyrody.

Rzeka Bystrzyca (fot. J. Józefczuk)

Podmokła łąka w dolinie Bystrzycy (fot. J. Józefczuk)

Gospodarstwo rolnicze Fundacji Przyrodniczej „pro Natura”

Położenie: woj. dolnośląskie, powiat wołowski, gmina Wińsko, powierzchnia 200 ha

Niecałe 90 ha terenu pozostawiono naturalnej sukcesji przyrodniczej i są to grunty, na których odtworzone są naturalne lasy łąkowe. Natomiast pozostałe 110 ha łąk i pastwisk jest regularnie użytkowanych, zgodnie z wymogami ochrony gatunków i siedlisk. Część łąk poddano renaturyzacji i powstała tam sieć oczek wodnych dla płazów. Równocześnie oczka wodne i nisko położone łąki stanowią obszary zalewowe rzeki Łachy, przez co chronione są grunty orne okolicznych rolników.

Środki finansowe: dopłaty rolne.

Bocian biały staje się niestety coraz rzadszy (fot. J. Józefczuk)

Rezerwat „Ruskie Łąki” (fot. K. Konieczny)

W Dolinie Łachy spotkać można wiele rzadkich gatunków zwierząt

Czajka (fot. J. Józefczuk)

Żuraw (fot. J. Józefczuk)

Gąsiorek (fot. J. Józefczuk)

Susel moręgowany (fot. J. Józefczuk)

Storczyk kukułka plamista (fot. J. Józefczuk)

Spółecznie zagospodarowane oczko wodne w Nurzynie

Położenie: woj. lubelskie, powiat łukowski, gmina Trzebieszów

Oczko wodne położone w centrum wsi w woj. lubelskim, niegdyś służyło do pozyskiwania gliny do budowy okolicznych domów. Mieszkańcy w 2009 r. przygotowali przy zbiorniku miejsce do rekreacji z wiatą i boiskiem do gier zespołowych. Jednak od kilku lat mieszkańcy obserwowali obniżanie poziomu wody w zbiorniku, zamulenie i zakwity glonów. Mieszkańcy podjęli inicjatywę poprawy stanu zbiornika, wspólnie zaplanowano przeprowadzenie prac rewitalizujących zbiornik, które miały na celu ograniczenie spływu wód powierzchniowych z okolicznych pól uprawnych i nadmierne użyźnienie zbiornika oraz poprawę warunków siedliskowych dla gatunków związanych ze zbiornikiem.

Główne prace, które przeprowadzono to:

- ▶ odmulenie oczka, łagodne ukształtowanie linii brzegowej oraz pozostawienie płytszych zatok, przez co stworzone zostaną dogodne warunki dla płazów,
- ▶ wykonanie nasadzeń kwitnących drzew i krzewów wokół oczka wodnego,
- ▶ montaż budek dla ptaków oraz nietoperzy, zrobienie i powieszenie domków dla owadów,
- ▶ wykonanie tablic edukacyjnych,
- ▶ montaż kładki edukacyjnej wzdłuż brzegu zbiornika.

Mieszkańcy stworzyli dla siebie nie tylko ciekawy teren do rekreacji, ale również miejsce do edukacji przyrodniczej.

Środki finansowe: NFOŚiGW w ramach projektu „Razem dla Klimatu” Fundacji FDPA.

Staw w Nurzynie (fot. FEZA)

Odmulanie stawu (fot. FEZA)

Żaba wodna (fot. J. Józefczuk)

Założenie ogrodu barwierskiego na górskim zboczu w Chrośnicy

Położenie: woj. dolnośląskie, powiat jeleniogórski, gmina Jeżów Sudecki

Chrośnica to niewielka, malownicza wieś położona na Pogórzu Kaczawskim, w sąsiedztwie Jeleniej Góry, woj. dolnośląskie.

W 2013 r. w jednym z zabytkowych zabudowań założono Ekomuzeum Tkactwa nawiązując do starych tradycji lniarskich regionu. Aby umożliwić uczestnikom zajęć warsztatowych naturalne barwienie tkanin, założono ogród barwierski, który wymagał ukształtowania trzech, tarasów na górskim zboczu. Obficie spływające z tarasów wody powierzchniowe w okresach deszczu, gromadzone są w wykopanym oczku wodnym, które wykorzystywane są również do podlewania ogrodu. W ogrodzie rosną rośliny barwierskie (rumian, krokosz, ostróżka, nachyłek krwawnik, wrzos), które są też przyjaznym siedliskiem dla owadów zapylających. Ekomuzeum stało się inspiracją dla założenia przez mieszkańców Wioski tematycznej Barwnych Wątków.

Środki finansowe: PROW 2007 – 2013 – LGD Partnerstwo Ducha Gór.

Ogród w Chrośnicy (fot. FEZA)

Rabaty obsadzone roślinami barwierskimi (fot. FEZA)

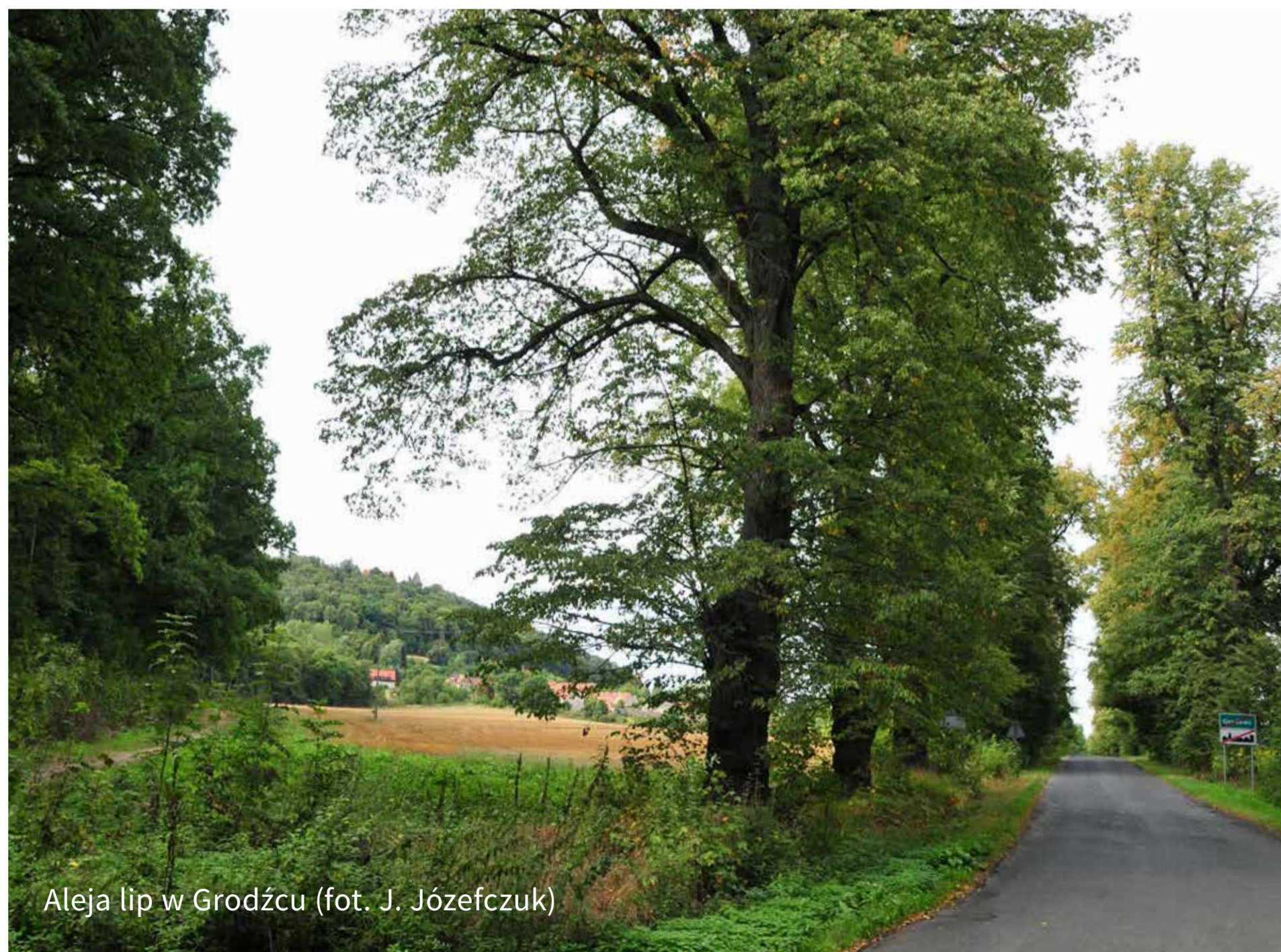
Rewitalizacja zabytkowej alei w Grodźcu

Położenie: woj. dolnośląskie, powiat złotoryjski, gmina Zagrodno

Wzdłuż drogi powiatowej z Olszanicy do Grodźca, woj. dolnośląskie, u stóp góry Grodziec i starego zamku obronnego rozciąga się zabytkowa aleja lipowa, założona ok. 300 lat temu. Aleja, na skutek naturalnych procesów starzenia się drzew, została mocno przerzedzona. Społeczność lokalna wsi zdecydowała o konieczności uzupełnienia drzewostanu o nowe nasadzenia, tak aby zachować ciągłość funkcjonowania alei oraz zachować jej zabytkowy charakter. Aleja nie tylko chroni okoliczne domostwa i pola uprawne przed uderzeniami wiatru, ale także retencjonuje wodę opadową, którą powoli oddaje w czasie upałów, zapewnia cień i stanowi przyrodniczy zabytek. Występuje tu wiele gatunków związanych ze starymi dziuplastymi drzewami m.in. różne gatunki dzięciołów oraz chronione i rzadkie chrząszcze: kwietnica okazała, pachnica dębowa.

W ramach projektu wykonano inwentaryzację alei, uzyskano zezwolenie na prowadzenie prac rewitalizacyjnych od właściciela drogi Starostwa Powiatowego, wykonano dosadzenie 110 szt. lip, wykonano prace pielęgnacyjne sędziwych drzew w alei oraz wystąpiono z wnioskiem do Urzędu Gminy w sprawie uznania alei jako pomnika przyrody.

Środki finansowe: NFOŚiGW w ramach projektu „Oddolne inicjatywy dla zachowania bioróżnorodności i ochrony siedlisk owadów zapylających” Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja”.

Aleja lip w Grodźcu (fot. J. Józefczuk)

Zabytkowa aleja lip w Groźcu

Szpaler okazałych lip (fot. J. Józefczuk)

Nowe nasadzenia (fot. J. Józefczuk)

Kwietnica (fot. J. Józefczuk)

Najgrubsza z lip (fot. J. Józefczuk)

Nowe nasadzenia (fot. FEZA)